

Onesnažen vosek – problem številka dve v čebelarstvu

Vlado Augustin*, vlado.augustin@czs.si

V preteklosti, dokler so čebelarili v kranjcih, koših in drugih panjih z nepremičnim satjem, je bil vosek poleg medu pglavitni vir čebelarjevega dohodka, po iznajdbi panjev s premičnim satjem in točila pa se je prodaja voska zelo zmanjšala. Sodobni čebelarji pustimo čebelam graditev satja le za zadostitev potreb zalege, cvetnega prahu in medu. Za pridelavo voska nam zdaj ostajajo le trotočina, pokvarjeno satje, nalomljeno in plesnivo satje ter medeni pokrovci, ki jih zbiramo ob odkrivanju satja pri točenju.

Med več kot 30 let trajajočim bojem proti pršici *Varroa destructor* smo bili čebelarji prisiljeni v čebelje panje vnašati nevarna kemična sredstva, kot so bromopropilat, kumafos, fluvalinat, amitraz itd. Večina jih spada med lipofilne substance, ki se aktivno vežejo z voskom. Iz voska jih ne moremo odstraniti niti s čiščenjem niti s topljenjem. Uporaba kemičnih sredstev škoduje čebelam, prav tako pa onesnažuje tudi med, saj jih ta seveda ne sme vsebovati (oz. jih lahko vsebuje v mejah dovoljenih vrednosti), saj so lahko tudi škodljiva za zdravje ljudi.

Točne so ugotovitve čebelarjev, da je količina teh kemičnih sredstev zelo majhna, zato ne more toliko škodovati zdravju, kot mu lahko škodujejo npr. uvoženo sadje in zelenjava, obremenjena z več tisoč kilometri prevoza in nevarnimi kemičnimi sredstvi, ki jim na trgovskih policah zagotavljajo svežino. Kljub temu pa moramo priznati, da onesnažen vosek – takoj za varojo – počasi postaja drugi največji problem našega čebelarstva.

Zakaj? Kemična sredstva, ki jih uporabljamo za zatiranje varoj, zelo preprosto onesnažijo vosek. V njem se namreč kopičijo ter se prek nog in teles čebel širijo po vsem panju in celotni čebelji družini. Vsa mesta v notranjosti panja, po katerih se gibljejo čebele (satniki, podnice, pokrovi, matične rešetke), so namreč prevlečena s

tenkim slojem voska. Lipofilne substance (kumafos), ki jih najdemo prav na takšnih mestih, pa počasi z njih prehajajo na druge čebelje proizvode, kot so med, deviški vosek in propolis. Še posebej propolis ima veliko afiniteto do lipofilnih substanc, zato je dovzeten za onesnaženje.

Ker ostajajo nevarna kemična sredstva trdno vezana v vosku, je najbolje, da tak vosek izločimo iz čebelarstva in ga uporabimo za izdelavo sveč, ga prodamo za industrijsko predelavo ipd. Tega večina čebelarjev seveda ne dela, temveč takšen vosek oddaja v zamenjavo za satnice. To je kratkoročno najpreprostejše in najbolj ekonomično tako za čebelarja kot tudi za izdelovalca satnic. Dolgoročno pa so posledice takšne nekontrolirane menjalne trgovine katastrofalne za kakovost vseh čebeljih pridelkov v celotni državi.

Tako v lažnem upanju živijo vsi uporabniki sonavnih sredstev za zatiranje varoj, ki ne onesnažujejo čebeljih pridelkov, če uporabljajo satnice, kupljene v omenjeni menjalni trgovini. Takšne satnice so narejene iz voska, ki ga v zamenjavo oddajajo čebelarji. Kdo ve, s čim in kako so zatirali varoje in kakšen vosek boste dobili. Da je v takšnih satnicah še nekaj parafina, je čista "sreča", saj ta razredči nevarna kemična sredstva, da ne prehajajo v med.

V veliki zmoti so tudi čebelarji, ki menijo, da pridelujejo čist med, če ob zatiranju varoj iz čebeljega panja odstranjujejo mediščne sate oz. medišča.

* svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja

Že pred leti so npr. na Inštitutu za čebelarstvo v nemškem mestu Hohenheim ugotovili, da iz plodišča v medišče preide več kot 10 odstotkov kumafoša, čeprav je bilo medišče med zatiranjem varoj odstranjeno. Kaj to pomeni za naš AŽ-panj, v katerem uporabljamo Preussovo metodo premeščanja, ni treba posebej razlagati.

Vsak čebelar, ki daje čebelje pridelke v promet, mora imeti vzpostavljen notranji nadzor nad pridelavo, ki ga lahko izvaja na podlagi Smernic dobrih higienskih navad v čebelarstvu. V zadnjih letih smo čebelarji na področju kakovosti čebeljih pridelkov naredili velikanski napredek. Tako smo kozarce za kumarice zamenjali s kozarcem za Slovenski med, priskrbeli smo si posode za med iz nerjaveče pločevine, kupili smo kakovostno opremo za točilnice za med, zamenjali stare čebelje panje.

Pozabili pa smo na čist in neoporečen čebelji vosek, ki je temelj kakovostne čebelarske proizvodnje. Tak vosek si je danes zelo težko zagotoviti, saj obstaja samo en učinkovit način njegove pridelave. Čist in neoporečen čebelji vosek lahko

dobimo samo tako, da v prazen čebelji panj brez satnic naselimo roj in vse preostalo, razen morebitnega krmljenja, prepustimo naravi. Ko je satje zgrajeno, čebele pretresemo v drug panj in odstranimo vosek, ki je brez vsakršnih ostankov. Čez nekaj let ne bo nihče vprašal za ceno takšnega voska.

Najboljša strategija za izboljšanje kakovosti voska je brez dvoma uporaba organskih kislin, eteričnih olj in drugih alternativnih sredstev v boju proti varojam ter samostojna izdelava satnic. Da to ni nikakršna utopija, smo se lahko prepričali na lanskih dnevih čebelarstva v Celju, kjer je bila prikazana enostavna naprava za izdelavo satnic. Prav tako imamo tudi v Sloveniji možnost izdelati satnice iz lastnega voska v minimalni količini 20 kg.

Če se čebelarji ne bomo hoteli izneveriti zaupanju uporabnikov našega medu, ki menijo, da je slovenski med naravno čist in biokemično neoporečen proizvod čebel, tako da ga lahko uporabljajo kot hrano ali za lajšanje zdravstvenih težav, bomo morali v prihodnje več pozornosti nameniti tudi pridobivanju čistega in neoporečnega čebeljega voska. ■

KUNSTELJ

Miha Kunstelj, s. p.
GSM: +386 (0)31 352 797
e-pošta: jm-kunstelj@volja.net

inž. Jože Kunstelj, s. p.
GSM: +386 (0)31 893 276
e-pošta: jmkunstelj@volja.net

Zavrti 41
1234 Mengeš SLOVENIJA
Tel./faks +386 (0)1 723 80 27
www.jm-kunstelj.com

Wachs HÖDL

Wachsverarbeitung | Imkereiarartikel
Deutsch Haseldorf 75 | A-8493 Klösch, Avstrija
Tel. & faks: +43 (0) 3475 / 2270
info@wachs-hoedl.at | www.wachs-hoedl.at

Delovni čas
Ponedeljek-petek
8:00-12:00 13:00-18:00
Sabota 8:00-12:00

Jezik za sporazumevanje: nemščina
Naše satnice lahko kupite tudi v podjetju
Logar trade d.o.o. iz Šenčurja
Jana posredovanje, zastopanje, Maribor

Kako nas najdete:

Imajte svoj vosek pod nadzorom!
Satnice iz lastnega voska so spet aktualne.

- Imate možnost opazovati predelavo vaših starih satnic oz. predelavo vašega voska! Obvezna je predhodna najava!
- Najmanjša količina obdelave je 20 kg surovega voska oz. 50 kg starih satnic.
- Jamčimo razkuževanje s paro. Zelo ugodno razmerje kvaliteta-kakovost.
- Po želji izdelamo kakršnokoli debelino in dimenzijo satnic.
- Obdelava voska mogoča vse leto.

Wachs der Austria Bio Garantie kontrollierter Betrieb